

Onkologické ochorenia sa stávajú jedným z najzávažnejších zdravotných a sociálnych problémov vo svete. V súčasnosti spôsobujú viac úmrtí ako malária, AIDS a tuberkulóza dohromady. Patria medzi civilizačné ochorenia a v najbližších desaťročiach sa predpokladá zvýšenie ich incidencie o 50 % nielen v dôsledku endogénnych faktorov – starnutie, genetika, ale aj v dôsledku početných exogénnych rizikových faktorov, predovšetkým fajčenia, nesprávnej výživy, nedostatočnej pohybovej aktivity, nepriaznivých podmienok životného a pracovného prostredia, nevhodného využívania slnka a iných. Slovenská republika patrí ku krajinám nielen s vysokým výskytom solídnych karcinómov hrubého čreva a konečníka, pľúc, prsníka, prostaty, ale aj s nepriaznivým vývojom úmrtnosti na tieto ochorenia, predovšetkým pre neskoré diagnostikovanie týchto ochorení. Úlohy všeobecného lekára dospeljej populácie sú pri zlepšovaní situácie pri onkologických ochoreniach nezastupiteľné. Ide nielen o vaše možnosti v primárnej prevencii, ktorá môže významne ovplyvniť incidenciu a mortalitu cez včasné odhalenie choroby, ale aj v pomoci pacientovi – v sekundárnej a terciálnej prevencii, keď je pacient v starostlivosti odborných lekárov – onkológov, a tiež pri pokročilých – neliečiteľných štádiách choroby.

Onkologická primárna prevencia si vyžaduje komplexný prístup ku včasnému vyhľadávaniu endogénnych a exogénnych rizikových faktorov v ohrozenej populácii, ale i dlhodobú a dôslednú výchovu, čo je zásadný zásah do existujúceho spôsobu života, ktorý je hlboko zakorenený a tiež ovplyvnený vlastnosťami jednotlivca, ale aj rodinnými a národnými zvyklosťami. Cieľom sekundárnej prevencie je včasné vyhľadávanie – skrining onkologických ochorení. V tejto časti prevencie má všeobecný lekár priamu úlohu pri využívaní jednoduchých testov, alebo pri nasmerovaní pacienta k zložitejším alebo odborným skriningovým metódam. Terciálna prevencia je zameraná na už diagnostikovanú onkologickú chorobu s cieľom brániť opatreniami jej progresii a komplikáciám, a tak oddialiť ňou spôsobenú predčasnú smrť. Najvhodnejšou metódou je dispenzarizácia pacienta s pravidelným ambulantným sledovaním a liečením onkológom s možnosťou konziliárnych vyšetrení u príslušných odborných lekárov a v prípade potreby i nemocničnej liečby. Praktický lekár je tu v situácii jedného z členov lekárskeho tímu, ku ktorému pacient prichádza nielen s inými a interkurentnými ochoreniami, ale často i so svojimi psychologickými a sociálnymi problémami a s otázkami o možnostiach doplnkovej či alternatívnej liečby. V súčasnosti ste to vo väčšine prípadov práve vy, ktorí sa ambulantne staráte o pacientov v pokročilých, neliečiteľných štádiách choroby.

Predkladaná publikácia je snahou kolektívu autorov priblížiť problematiku najčastejších onkologických ochorení a problémov v dennej praxi všeobecného lekára.

Prajeme vám vo vašej záslužnej práci veľa úspechov a pevné zdravie.

**doc. MUDr. Eva Valovičová, CSc.**  
editorka publikácie